

JEZIČNO POSUĐIVANJE

Samardžić, Anni

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:975456>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-02**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

JEZIČNO POSUĐIVANJE

ANNI SAMARDŽIĆ

Split, 2023.

Odsjek za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

JEZIČNO POSUĐIVANJE

Studentica:

Anni Samardžić

Mentorica:

doc. dr. sc. Anđela Milinović Hrga

Split, lipanj 2023.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Povijest jezika u dodiru.....	2
3. Međujezični utjecaji.....	4
3.1 Prebacivanje (koda)	4
3.2 Interferencija	4
3.3 Integracija	5
4. Jezično posuđivanje	6
4.1 Vrste jezičnoga posuđivanja	7
4.2 Oblici jezičnoga posuđivanja.....	7
4.3 Kategorije posuđenica u hrvatskomu jeziku	9
4.4 Razlika između posuđenica i kalkova.....	10
5. Jezično čistunstvo	12
6. Utjecaj engleskoga jezika i kulture na hrvatski jezični sustav.....	14
6.1 Razlozi posuđivanja i upotrebe anglizama	15
6.2 Anglizmi	16
6.2.1 Internacionalizmi	16
6.3 Sekundarni anglizmi ili pseudoanglizmi.....	17
6.4 Hrvatski ili hrengleski?.....	18
6.5 Utjecaj anglizama na hrvatski jezik na sintaktičkoj razini.....	20
6.6 Najčešći anglizmi u jeziku mladih govornika hrvatskoga jezika.....	21
6.7 Anglizmi u djece vrtićke dobi.....	23
7. Zaključak.....	25
Literatura.....	26
Sažetak	28
Abstract.....	29

1. Uvod

Promatrajući jezike i njihovu povijest, vidljivo je da brojni jezici, zajedno s kulturama svojih govornika, dolaze u međusobne doticaje te sukladno tomu jedni na druge i utječu u raznim oblicima. Upravo je jezično posuđivanje, pojam koji je glavna tema ovoga rada, posljedica različitih kulturnih i civilizacijskih dodira te proces koji je prisutan u svim jezicima tijekom čitave njihove povijesti. U ovom radu iznijet će se povijesni pregled teorije jezika u dodiru i njezinih glavnih predstavnika, njihovih opusa te najvažnijih teorijskih određenja koja su istaknula značaj pojma miješanja jezika koji je poslije preimenovan u jezično posuđivanje. Nadalje, kada jezici dođu u međusobni kontakt, očekivano je posuđivanje određenih izraza, stoga se navode tri stupnja posuđivanja: interferencija, integracija i prebacivanje. Detaljnije će se objasniti pojam jezičnoga posuđivanja, tipovi jezičnoga posuđivanja te kategorije posuđenica u hrvatskom jeziku. Istaknuta je također razlika između posuđenica i kalkova.

Iako je hrvatski jezik tijekom svoje povijesti bio pod utjecajem mnogih jezika, može se sa sigurnošću reći da su anglizmi, počevši od razdoblja nakon Drugoga svjetskoga rata pa sve do danas, najviše utjecali na hrvatski jezični sustav te da je u njemu prekomjeran broj posuđenica upravo iz engleskoga jezika. Objasnjene su u tom kontekstu i karakteristike jezičnoga purizma s osvrtom na hrvatsku jezičnu povijest. Dakle, prikazat će se utjecaj engleskoga jezika te američke pop-kulture na hrvatski jezik i kulturu te uvidjeti kada je došlo do masovne pojave anglizama i njihove integracije. Definirat će se anglizmi i sekundarni anglizmi, objasniti što ih karakterizira te ih međusobno suprotstaviti. Izdvojiti će se najvažniji i najistaknutiji razlozi tolike popularnosti anglizama među govornicima hrvatskoga. Zbog znatnih promjena u hrvatskom jeziku te zbog velikog broja posuđenica u njemu, hrvatski se jezik, kako navode brojni autori, danas ironično naziva i hrengleski. Analizirat će se leksemi *afera* i *šport*, koji su vrlo zanimljivi i čije podrijetlo mnogi govornici ne znaju vjerujući da su te riječi preuzete iz engleskoga. Također, usporedit će se riječi *golman*, *tramvaj* i *vaterpolo* s *biznismenom* jer se njihovom analizom uviđa razlika u vremenu i načinu posuđivanja i prilagođavanja anglizama hrvatskomu jezičnomu sustavu. Posebno se ističe utjecaj anglizama na sintaktičkoj razini, a sve je u radu potkrijepljeno primjerima iz jezične prakse. Izdvajaju se naposljetku najčešći anglizmi u jeziku mladih govornika, akronimi čiji su korisnici najčešće adolescenti te primjeri anglizama u djece vrtićke dobi.

2. Povijest jezika u dodiru

Pri povijesnom pregledu razvoja ljudskih jezika utvrđeno je i dokazano kako je bilo neophodno da jezici dolaze u međusobne doticaje od samih početaka te da su sukladno tome počeli i utjecati jedni na druge u raznim oblicima te u različitim okolnostima (Filipović, 1986: 19). U prošlosti su razlozi dodira dvaju jezika bili vojni pohodi, kolonizacija, migracije, teritorijalna osvajanja, a u novije vrijeme češće kultura te tehnološka dostignuća.

Međusobni utjecaj jezika postao je predmet rasprave među lingvistima tek u 19. stoljeću, kada su mnogi od njih razmatrali i elaborirali tvrdnju o miješanju jezika. Prvi se put pojam *miješanje jezika* spominje u opusu Ramusa Raska (Filipović, 1986: 19). „U to doba ne postoji u lingvistici jedinstveno gledanje na problem jezičnog miješanja i jezičnog posuđivanja; dok neki lingvisti razlikuju jezično posuđivanje i jezično miješanje, drugi smatraju da između tih dviju pojava nema nikakve razlike.” (Filipović, 1986: 21) Krajem 19. stoljeća američki lingvist Whitney ističe kako se osim pojedinih riječi, čitav jezični sustav nekoga naroda može prenijeti na drugi, ako je to nužno radi sporazumijevanja (Filipović, 1986: 19). On je također došao do vrlo značajnoga zaključka u području miješanja jezika: kada govornici jednoga i drugoga jezika dođu u dodir u jednoj zajednici, ta se dva jezika ne stapaju u novi, već neko vrijeme oba čuvaju svoj identitet iako se svaki djelomično modificira preuzimajući poneki materijal od drugoga u skladu s osnovnim zakonima miješanja (Filipović, 1986: 19). Važno je istaknuti i Ernsta Windischa koji je nadopunio dosadašnje spoznaje tvrdnjama da je glavni čimbenik koji utječe na status posuđenice u jeziku primaocu moda te moguća snažnija izražajnost posuđene riječi (Filipović, 1986: 21). Nadalje, elaborirao je kompleksniju definiciju miješanoga jezika. Prema njemu to je jezik u kojem se „strane riječi upotrebljavaju na račun domaćih, postojeće domaće riječi kojima se opisuju predmeti zamjenjuju stranima, javlja veliki postotak posuđenica, upotrebljavaju posuđenice i u najjednostavnijim izrazima i rečenicama te osim posuđenica imenica upotrebljavaju i glagoli, pa čak i brojevi i morfološki oblici te drugi dijelovi rečenica stranog podrijetla” (Filipović, 1986: 21).

Svojim djelovanjem u lingvistici posebno se istaknuo Hermann Paul koji je pokrenuo problematiku miješanja jezika te istaknuo njezinu važnost (Filipović, 1986: 22). On je ujedno razvio načela jezičnoga posuđivanja:

1. „Jedan jezik utječe na drugi ako drugi prima strani materijal i ako se njegov vlastiti jezični materijal formira prema stranim uzorima” (Filipović, 1986: 23);
2. „Lingvističko posuđivanje može biti rezultat potrebe i mode.” (Filipović, 1986: 23)

Nadalje, iznosi kako stranu riječ u jezik unose govornici toga jezika koji su ga usvojili i naučili, a oblik određene riječi koja pripada tomu jeziku bit će modificiran zamjenom glasova (Filipović, 1986: 23). Tako preinačena, riječ se širi te ju usvajaju i oni govornici jezika primaoca koji nisu upoznati s jezikom davaocem (Filipović, 1986: 23). „Posuđenica ulazi u redovitu upotrebu tek kad ju spontano i često upotrebljavaju razni govornici jezika primaoca.” (Filipović, 1986: 23) Ako određena posuđenica u svom glasovnom sastavu nema elementa koji se protive jezičnomu osjećaju govornika jezika primaoca, ona ulazi u leksik toga jezika te se više ne smatra stranom riječi (Filipović, 1986: 23).

Rasprava o miješanju jezika nastavila se i u prvim desetljećima dvadesetoga stoljeća. Jean Baudouin de Courtenay tvrdi da nijedan jezik nije „čist” te da se utjecaj miješanja jezika ogleda na dva načina (Turk, 2013: 23). Prvi je da se u neki jezik unose elementi svojstveni nekom drugom stranom jeziku, kao što su leksik, izgovor, oblici i sintaktičke strukture, a drugi je način da miješanjem dvaju jezika slabi mogućnost razlikovanja svojstvena pojedinim dijelovima kojega jezika (Turk, 2013: 23). Pripadnici Praške strukturalističke škole smatrali su da posuđivanje elemenata stranoga jezika ovisi o strukturi jezika primaoca te da on može primiti iz govora dvojezičnih govornika samo one elemente koji se ne protive njegovim zakonitostima (Turk, 2013: 24). Pojmovi *miješanje jezika* i *miješani jezik* počinju se napuštati i zamjenjivati prikladnijim nazivom *jezično posuđivanje*.

Začetnici teorije jezika u kontaktu i bilingvizma u Americi i Kanadi četrdesetih i pedesetih godina dvadesetoga stoljeća, a čiji je opus temelj moderne teorije jezika u kontaktu, jesu: Werner Leopold, Einar Haugen, Uriel Weinreich i William F. Mackey (Filipović, 1986: 33). „Iako zanimanje za jezične dodire ima dugu povijest, suvremena je lingvistika jezičnih dodira ili kontaktna lingvistika konstruirana tek polovicom dvadesetog stoljeća” (Turk, 2013: 26). Haugen upozorava i ističe važnost zamjene dotada korištenih termina koji mogu dovesti do loših zaključaka pri njihovu daljnjem dosljednom upotrebljavanju, zato umjesto pojma *miješanje* predlaže pojam *posuđivanje* (Filipović, 1986: 25). Upravo su Haugenovi i Weinreichovi radovi postavili temelje suvremene kontaktne lingvistike (Turk, 2013: 27).

3. Međujezični utjecaji

Kada jezici dođu u kontakt, vrlo brzo i često preuzimaju strane nazive i oznake za nove predmete i pojave što su ih prenijeli iz neke druge jezične zajednice (Filipović, 1986: 36). Tako se stvara prvi doticaj između dvaju jezika: jezika davaoca i jezika primaoca (Filipović, 1986: 36). Pri tom prijelazu tri su moguća stupnja posuđivanja: prebacivanje (pojava pri kojoj govornik alternativno upotrebljava dva jezika te kao posljedicu u svoj govor uvede iz drugoga jezika neprihvaćenu riječ), interferencija (preklapanje dvaju jezika) i integracija (stupanj u kojem se strani element prilagodio i uklopio u sustav jezika primaoca kao utvrđena i potpuno prilagođena posuđenica). (Filipović, 1986: 38)

3.1 Prebacivanje (koda)

Prebacivanje jest pojava kada dvojezični govornik naizmjenice upotrebljava dva jezika, a kao posljedicu toga u svoj govor uvede iz drugoga jezika potpuno neprihvaćenu, neasimiliranu riječ (Filipović, 1986: 38). „Tada govornik prelazi iz jednoga jezika u drugi, odnosno prebacuje kod.” (Filipović, 1986: 38)

Naziv prebacivanje kodova među prvima je u svom djelovanju upotrijebio Einar Haugen te ga odredio kao naizmjeničnu upotrebu dvaju jezika pri čemu se njegovi dijelovi, pojedinačne riječi, čitave rečenice ili skup rečenica, uključuju u kontekst drugoga jezika (Turk, 2013: 44). Posljednjih je desetljeća pažnja lingvista koji se bave pitanjima jezičnih dodira sve usmjerenija na ovu temu.

3.2 Interferencija

Interferencija je u tijesnoj vezi s dvojezičnošću, a pojavljuje se onda kada dvojezični govornici elemente jednoga jezičnoga sustava unose u drugi sustav te odstupaju od norme u uporabi jezika kojima dobro vladaju (Turk, 2013: 33). Weinreich (1979; prema Turk, 2013: 33) smatra da je interferencija devijacija od norme bilo kojega jezika, odnosno „premještanje uzoraka, kao posljedica uvođenja stranih elemenata u drugi sustav.” On također ističe postojanost dviju vrsta interferencije. Ona se može pojavljivati u govoru dvojezičnih govornika koji su upoznati s drugim stranim jezikom te se može prepoznati u jeziku, kada se širi zbog učestalog pojavljivanja kod dvojezičnih govornika i prelazi u područje svih govornika određene jezične zajednice, neovisno o tom jesu li drugi članovi dvojezični ili nisu (Turk, 2013: 34). O tipu jezičnih dodira ovise ponajprije intenzitet i oblici interferencije.

Međujezični su utjecaji najsnažniji u intimnom posuđivanju i dvojezičnoj zajednici, kad se interferencija očituje na svim razinama, a slabijeg su intenziteta u slučajevima kulturnoga posuđivanja, gdje se utjecaji očituju ponajviše na leksičkoj razini jer se preuzimaju riječi vezane za nove denotate (Turk, 2013: 34). Pritom se intimno posuđivanje definira kao „jezično posuđivanje pri kojemu statusno niži jezik preuzima riječi od statusno višega jezika na istome području ili unutar iste političke zajednice” (<http://struna.ihjj.hr/naziv/intimno-posudjivanje/54002/>). Kulturno je posuđivanje „jezično posuđivanje pri kojemu se riječi jednoga jezika preuzimaju u drugi jezik radi imenovanja novih stvari i pojmova” (<http://struna.ihjj.hr/naziv/kulturno-posudjivanje/54003/#naziv>), obično je riječ o kulturno-civilizacijskim vezama koje uzrokuju takvo posuđivanje.

3.3 Integracija

Kada je element iz jezika davaoca prešao u jezik primalac, između tih dvaju jezika nastupa interferencija. Element u jeziku davaocu naziva se model, a oblik koji iz njega nastaje u jeziku primaocu naziva se replika (Turk, 2013: 43). „U procesu posuđivanja dolazi do prilagodbe stranojezičnih leksičkih elemenata u jeziku primaocu u skladu s njegovim zakonitostima na fonološkoj, ortografskoj ortoepskoj, morfološkoj i semantičkoj razini.” (Turk, 2013: 43) Tek kada se strani element prilagodio i zauzeo svoje mjesto u jeziku primaocu, može se govoriti o njegovoj integraciji, a njezin stupanj i postojanost ovise o mnogim sociolingvističkim čimbenicima (Turk, 2013: 44).

4. Jezično posuđivanje

Postavlja se pitanje zašto uopće dolazi do potrebe za posuđivanjem određenih riječi i oznaka iz drugoga jezičnoga sustava. Razlozi posuđivanja mogu biti unutarjezični i izvanjezični. Unutarjezični predstavljaju nemogućnost jezika da za potrebni pojam pronađe odgovarajuću riječ, tj. odgovarajuću zamjenu, s druge strane izvanjezični uključuju gospodarske, kulturne i druge veze ili izravan zemljopisni dodir dvaju jezičnih područja. Pri imenovanju novih predmeta, pojmova ili ideja često su nužne nove riječi koje će ih označavati. U tom trenutku dolazi do praznih mjesta u rječniku nekoga jezika, a posuđivanje riječi najjednostavniji je i najčešći postupak (Filipović, 1990: 15).

Upravo zbog toga što je to nerijetka pojava, izvodi se zaključak kako postoji veliko bogatstvo stranih riječi, odnosno posuđenica u hrvatskomu jeziku (Filipović, 1990: 15). S nekim je jezicima hrvatski imao blizak dodir, koji je bio dugotrajan i intenzivan. Među njima se ističu talijanski, njemački i mađarski jezik koji su u različitim razdobljima imali značajnu ulogu u državnim zajednicama kojima su pojedini dijelovi Hrvatske nekoć povijesno pripadali (Mletačka Republika, Habsburška Monarhija) (Turk, 2013: 136). S drugim jezicima, kao što su francuski, ruski i engleski jezik, jezični su dodiri noviji, izravni ili posredni te različita intenziteta (Turk, 2013: 136).

Svaka posuđenica koja ulazi u hrvatski jezični sustav treba proći kroz četiri vrste prilagodbe:

- grafijsku i pravopisnu – neke posuđenice imaju grafeme koji ne postoje u hrvatskomu jeziku te se u prilagodbi zamjenjuju najbližim postojećim grafemima
- fonološku – za svaki strani fonem koji hrvatski fonološki sustav ne poznaje nađe se odgovarajuća zamjena na osnovi izgovornih sličnosti, npr. *show-sou*: sh i š bliski po zvučnosti
- morfološku – odnosi se na tri vrste riječi: glagole, pridjeve i imenice; uključuje dodavanje hrvatskih nastavaka kako bi se posuđenica što bolje uklopila u hrvatski morfološki sustav, npr. u engleskom infinitiv glasi *to box*, u hrvatskom je prilagođen u obliku *boksati*
- značenjsku – određena riječ dobiva uže ili šire značenje, npr. u engleskom riječ *record* znači 'zabilježiti/snimiti' i 'rekord', u hrvatskom je zadržano samo drugo značenje. (Filipović, 1986)

4.1 Vrste jezičnoga posuđivanja

Tri su vrste posuđivanja: izravno, posredno i kružno.

Izravno posuđivanje odvija se bez posrednika, izravnim doticajem govornika jezika davaoca s govornicima jezika primaoca (Filipović, 1986: 50). Tako je npr. leksem *cakes* iz engleskoga u hrvatski ušao u obliku *keks*.

Posredno posuđivanje, kako mu i ime kaže, ima svoga posrednika preko kojega riječ ili jezična tvorba iz jezika davaoca dolazi u dodir s jezikom primaocem (Filipović, 1986: 50). Posrednik može biti neki jezik, ali sve češće su to masovni mediji (televizija, mobilni uređaji, film, serije, razgovori) koji su u današnje vrijeme postali ljudskoj populaciji najbliža svakodnevnica. Primjer je takvoga posrednoga posuđivanja japanska riječ *ikebana* koja je posredno ušla u hrvatski.

Kružno je posuđivanje često između jezika čiji dodiri traju dugo, naizmjenično su tako davaoci i primaoci. U hrvatskom je takvo posuđivanje vrlo rijetko, najviše je hrvatsko-mađarskih primjera, danas uglavnom i ne pripadaju standardnom jeziku.

Pri usporedbi tipova posuđivanja uviđa se kako posredno posuđivanje djeluje mnogo uže, tj. ne pokriva cijeli sustav jezika u dodiru, nego samo njegove određene dijelove, uglavnom riječi (Filipović, 1986: 51). Izravno se posuđivanje s druge strane, osim u riječima, ostvaruje i u frazama, rečenicama i skupovima rečenica (Filipović, 1986: 51). Dakle, zaključuje se kako se analiza procesa posuđivanja te prilagodba u procesu posrednoga posuđivanja ograničavaju na četiri razine: fonološku, morfološku, semantičku i leksičku (Filipović, 1986: 53). Izravno posuđivanje zbog svojih karakteristika omogućuje analizu procesa posuđivanja i prilagodbe na svim lingvističkim razinama (fonološkoj, morfološkoj, semantičkoj, leksičkoj, sintaktičkoj i stilističkoj) (Filipović, 1986: 53).

4.2 Oblici jezičnoga posuđivanja

Leksičko posuđivanje najčešći je i najlakši oblik jezičnoga posuđivanja (Turk, 2013: 36), a potreba za posuđivanjem strane riječi iz jezika davaoca javlja se iz stvarne potrebe za imenovanjem određene ideje, stvari ili pojma. „Razlozi za leksičko posuđivanje i njegov opseg ovise o različitim društvenim čimbenicima i kontaktnim situacijama.” (Turk, 2013: 37) Kada govornici dvaju jezika nisu u neposrednom dodiru, leksičko je posuđivanje motivirano potrebom jezika primaoca za imenovanjem nečega ili nekoga te se tako popunjavaju leksičke praznine ili se uvode značajnije razlike u značenju koje ne postoje u domaćim riječima (Winford, 2003; prema Turk, 2013: 37). Posuđenica iz engleskog jezika *intervju* (engl.

interview) ima u hrvatskom jezičnom sustavu značenjsku razliku u odnosu na domaću riječ *razgovor*. *Veliki rječnik hrvatskoga standardnoga jezika* definira *intervju* kao razgovor novinara s kojom javnom, poznatom ili važnom osobom radi objavljivanja u medijima, razgovor u okviru ankete, istraživanja javnog mišljenja ili znanstvenog istraživanja te razgovor radi upoznavanja koje osobe (npr. zbog dobivanja posla) (Jojić, 2015: 438). *Razgovor* predstavlja izravnu usmenu razmjenu mišljenja, stavova, dojmova itd. između dviju ili više osoba, izmjenjivanje govornih poruka (obiteljski, prijateljski, poslovni, povjerljivi, službeni, informativni, telefonski razgovor) (Jojić, 2015: 1298)

Morfološko posuđivanje stvorilo je raspravu među brojnim proučavateljima jezičnih dodira. Neki su tvrdili da se morfološki elementi ne mogu prenositi iz jednog jezika u drugi, drugi pak tvrde da je morfološko posuđivanje ipak moguće (Turk, 2013: 39). Posuđivanje nastavaka iz određenoga jezika nije moguće jer deklinacija i konjugacija čine zatvoren i otporan sustav (Deroy, 1956; prema Turk, 2013: 39). Međutim, novija istraživanja donekle modificiraju stavove o morfološkom posuđivanju te tvrde kako u slučajevima izrazito intenzivnih dodira dvaju jezičnih područja može doći do njega.

Sintaktičko je posuđivanje za mnoge bio „sklizak teren” te su rijetki ulazili u bolje razumijevanje jezičnih dodira na razini gramatičkih struktura (Turk, 2013: 39). Kao i kod morfološkoga posuđivanja, mnogo je istraživača imalo suprotna mišljenja, ali se slažu u tome da je utjecaj dvaju jezika na sintaktičkoj razini neusporedivo manji od utjecaja na leksičkoj razini (Turk, 2013: 39). Neki su na konkretnim primjerima dokazali kako je sintaktički utjecaj moguć, ali teško dokaziv jer uvijek postoji mogućnost sličnoga paralelnoga razvoja u više jezika (Turk, 2013: 39). Filipović (1986; prema Turk, 2013: 41) ističe da do sintaktičkog posuđivanja može doći u izravnom (neposrednom) posuđivanju, dok je to u posrednomu posuđivanju vrlo rijedak slučaj. „U neposrednomu posuđivanju uz leksičke elemente mogu se prenijeti i gramatičke strukture koje mogu djelovati na sintaktičku normu.” (Turk, 2013: 41) Danas težnju gramatičkoga kalkiranja potiče prevoditeljska praksa u Europskoj uniji koja zahtijeva da svi pravni dokumenti, pisani na engleskom ili francuskom jeziku, na svim jezicima imaju iste rečenice u istom poretku, čime se nikako ne poštuju pravila jezika primaoca, već su svi primorani doslovno i vjerno pratiti originalni tekst (Turk, 2013: 42).

Semantičko posuđivanje ima za rezultat leksičke jedinice koje se tradicionalno nazivaju semantičkim posuđenicama (Turk, 2013: 42). Unatoč tome što u njihovu poimanju nema većih odstupanja te unatoč njihovom određenju, problematika semantičkih posuđenica vrlo je složena. Mnogi autori naglašavaju kako se semantičkim posuđivanjem tradicionalnim riječima u jeziku primaocu, koje već imaju stara značenja, pridodaju nova značenja. Filipović

(1986; prema Turk, 2013: 42) semantičko posuđivanje određuje kao prijenos značenja iz jezika davaoca na neku postojeću domaću riječ u jeziku primaocu.

4.3 Kategorije posuđenica u hrvatskomu jeziku

„Posuđenice mogu s obzirom na prilagođenost, proširenost i uporabu u različitim jezičnim funkcionalnim sferama imati različit jezični status.” (Turk, 2013: 46) Posuđenica je naziv koji uključuje sve jezične jedinice koje dolaze iz jezika davaoca u jezik primalac. U hrvatskomu jezičnomu sustavu postoje imenovanja koja označavaju status posuđenice s obzirom na razinu njezine prilagodbe i standardnojezični status (Turk, 2013: 46). Unutar velike kategorije posuđenica u hrvatskomu jeziku kao jeziku primaocu upotrebljavaju se nazivi: strana riječ i tuđica, usvojenica, prilagođenica, pseudoposuđenica te hibridna posuđenica ili hibrid.

Strana riječ ili tuđica definira se kao riječ koja se najmanje jednom svojom značajkom ne uklapa u sustav hrvatskoga jezika (Barić, 1999).

Usvojenice su „riječi koje su prilagođene normama i ograničenjima hrvatskoga standardnoga jezika tako da se njihovo strano podrijetlo više ne prepoznaje (boja, bubreg, čamac itd.)” (Turk, 2013: 46) Prilagođenice se definiraju kao posuđenice koje su potpuno prilagođene i prihvaćene u hrvatski standard (balerina, garaža itd.) (Turk, 2013: 46). I prema definiranju ovih dviju vrsta posuđenica, vidljivo je kako je razlika među njima neznatna, no jedino valja istaknuti kako se usvojenice u hrvatskomu jeziku više i ne identificiraju kao posuđenice, dok je prilagođenicama, unatoč prilagodbi u hrvatski jezični sustav, strano podrijetlo ipak prepoznatljivije (Turk, 2013: 46). Također, pojavnost usvojenica jest samo u jednom ili pak u manjem broju jezika, a prilagođenice se mogu prepoznati u većem broju jezika, ali uz prilagodbu karakterističnu za svaki pojedini jezik (Turk, 2013: 46-47).

Pseudoposuđenice ili prividne posuđenice, kako ih je Filipović (1986) nazvao, jesu „leksemi tvoreni od stranih morfema koji nisu posuđeni kao cjelina jer u jeziku iz kojega prividno potječu oni ne postoje.” (Turk, 2013: 47) Neki su od primjera prividnih posuđenica *darker* (prema engleskom izrazu *dark*, osoba koja se oblači u crno kao odraz svojih stajališta), *džezer* (prema engleskoj riječi *jazz*), *cimer* (posuđena iz njemačkog jezika).

Hibridne složenice ili hibridi, odnosno mješovite tvorenice, definiraju se kao „riječi tvorene od sastavnica koje pripadaju različitim jezicima.” (Babić, 1986: 44) Određeni autori u hibridne složenice svrstavaju sve složene izraze koje tvore jedan strani i jedan domaći element, a druga skupina autora unutar šireg skupa hibridnih složenica razlikuje podskup polprevedenica (Turk, 2013: 47). „Hibridne su složenice naime širi pojam koji se odnosi na

sve složene izraze u kojima se javlja strana sastavnica uz bilo koju domaću riječ, a poluprevedenicama je strana riječ moguća jedino u tom kontekstu.” (Turk, 2013: 47) *Mini suknja* je prema tome posuđenica koja pripada skupini poluprevedenica jer ima strani uzor (engleski izraz *mini skirt*), a izrazi *mini knjiga* i *mini val* pripadaju skupini hibrida jer nemaju uzor u stranoj riječi, odnosno nemaju engleski uzor (Turk, 2013: 47). Dakle, zaključuje se kako su poluprevedenice podskupina hibridnih složenica.

4.4 Razlika između posuđenica i kalkova

Jezični utjecaji jednoga jezika na drugi mogu biti vidljivi i prikriveni, odnosno evidentni i latentni. Vidljivo ili evidentno posuđivanje odražava se u jeziku primaocu kao posuđenica, a prikriveno ili latentno kalkovima, odnosno prevedenicama (Turk, 2013: 45). Latentno posuđivanje ili kalkiranje jest postupak kojim se neki novi sadržaj usvaja od drugih jezika, a izraz se preuzima iz inventara domaćih tvorbenih jedinica (Drljača Margić, 2009: 53). „Posuđenica shvaćena u najširem smislu bi prema tome bila svaka riječ stranoga podrijetla, bez obzira na stupanj njezine prilagodbe i njezin standardni jezični status, a kalk svaki oblik reprodukcije stranojezičnih jedinica jedinicama vlastitoga jezika.” (Turk, 2013: 45) U procesu jezičnoga posuđivanja posuđenice su primarne, a kalkovi sekundarne pojave. Motivi za nastanak kalkova su raznoliki. Očituju se kroz otpor prema izravnim posuđenicama, nastojanje da se aktiviraju latentne jezične mogućnosti te da se u jeziku primaocu stvore vlastiti izrazi čime bi se osvijestila jezična baština (Turk, 2013: 45). Pronalaženje i identificiranje kalkova mnogo je veći zadatak i izazov od pronalaženja posuđenica zato što je svaki kalk potencijalno domaći oblik kojemu je poticaj za ostvarenje bio neki strani uzor (Turk, 2013: 165). Čimbenici kalkiranja mogu biti kulturno-povijesni te civilizacijski. Kalkovi mogu nastati kao odraz državnih veza, gospodarskih, kulturnih i znanstveno-tehničkih veza, a postoje i kalkirani nazivi, izreke i citati poznatih autora te kalkovi istovjetna izraza nastali prema obrascima iz više jezika.

Na leksičkoj razini hrvatskoga jezika kao jezika primaoca nastaju: doslovne prevedenice (hrv. *neboder* – engl. *skyscraper*), djelomične prevedenice (hrv. *plave kute* – engl. *blue collars*), poluprevedenice (hrv. *mali biznis* – engl. *small business*), formalno nezavisni neologizmi (hrv. *doigravanje*, *sam svoj majstor* – engl. *play off*, *do it yourself*),

frazeološki kalk (hrv. *dati/dobiti zeleno svjetlo* – engl. *give/get the green light*) te semantički (semantičke posuđenice) i sintaktički kalk (Drljača Margić, 2009: 54-55).

5. Jezično čistunstvo

Jezično čistunstvo ili purizam u literaturi se najčešće definira kao otpor prema posuđenoj stranoj riječi, odnosno izbjegavanje stranih elemenata u vlastitomu jezičnomu sustavu te uporaba vlastitih inačica (Thomas, 1991: 80). Purizam je u većoj ili manjoj mjeri pratilac svakoga standardnoga jezika, odnosno elementarni purizam svojstven standardnome jeziku nalaže da se govoreći taj jezik, njegovi govornici služe izražajnim sredstvima koja mu pripadaju i koja su u njemu sadržana, a ne kakvim drugima (Katičić, 1973/74: 85).

Međutim, purizam se ne odnosi samo na čišćenje stranih jezičnih elemenata i ukazivanje na njihovu prekomjernost, već i na „zahtjeve i zahvate oslobađanja jezika od vlastitih elemenata koji imaju prizvuk vulgarnosti ili se pak rabe u kojem dijalektu ili socijalnoj skupini i konačno na suprotstavljanje svemu onome što onemogućuje da jezik što samostalnije i bolje zadovoljava potrebe u komunikacijskoj i ekspresivnoj službi, tj. da bude polifunkcionalan.” (Turk, 2013: 100)

Hrvatski zagovornici purizma su se najduže i najustrajnije suprotstavljali mnogobrojnoj upotrebi posuđenica. Hrvatski je jezik od svojih početaka bio u dodirima s drugim jezicima koji su ostavili svoj trag u njemu. Velik utjecaj i trajan dodir hrvatski jezik imao je s latinskim, jezikom zapadnoga kršćanstva, uprave i školstva. Do kraja srednjega vijeka uspostavio je „dodire sa živim jezicima neposrednog susjedstva, talijanskim, mađarskim, njemačkim te od sredine 15. stoljeća s turskim.” (Turk, 2013: 116) Iz tih je ranih jezičnih dodira započelo posuđivanje, a tim i jezični purizam, neprekidno zamjetan od ranijega razdoblja hrvatske pismenosti (Turk, 2013: 116). U hrvatskomu je jeziku oduvijek bila jasno izražena težnja za jezičnim čistunstvom, a ona je prisutna u hrvatskomu književnomu jeziku od njegovih početaka te je obilježila čitavu njegovu povijest (Turk, 1996: 69). Mnogi su stariji hrvatski pisci (Marulić, Zoranić, Vitezović itd.) u predgovorima svojih djela, a i kroz njihovu tematiku, ukazivali na prevelik utjecaj stranih jezika na hrvatski jezik. Jezično čistunstvo u povijesti hrvatskoga jezika bilo je dvojako usmjereno. Jedan je oblik bio upućen na zaustavljanje ili smanjivanje izravnoga ili neizravnoga stranoga utjecaja, odnosno na prevelik priljev posuđenica ili stvaranje kalkova, a drugi je oblik bio usmjeren protiv dijela unutarjezičnoga hrvatskoga korpusa (Turk, 2013: 133).

Važno je naglasiti kako se samo na temelju „pomno razrađenih i znanstveno utemeljenih kriterija i mišljenja strukovnih savjetovaništa može odlučiti koji se strani stručni naziv može preuzeti, koji treba kalkirati, a koji preraditi i nanovo osmisliti.” (Kovačec, 2004: 64) Dakle, posuđenica iz nekoga stranoga jezika i domaća riječ ne trebaju jedna drugu

potiskivati. U hrvatski jezični sustav treba posuđivati i prilagođavati samo one posuđenice koje su uistinu potrebne. Domaća riječ i posuđenica, ulazeći svaka u svoj kontekst, omogućuju precizniji način izražavanja te funkcionalno i stilističko raslojavanje standardnoga jezika (Turk, 2013: 134).

Engleski jezik u dvadesetom stoljeću postaje jezik globalne komunikacije, a njegov utjecaj na sve europske zemlje postaje sve jači i dominantniji. Posljednjih nekoliko godina, rastom uloge medija u životima ljudi te razvojem znanosti i tehnologije, anglicizmi u rječniku hrvatskih govornika sve su češći. Engleske su se posuđenice toliko integrirale u hrvatski jezični sustav da ih nitko više ne zamjećuje i ne prepoznaje kao posuđenice. Nažalost, za hrvatske inačice određenih izraza se ne zna, a time s novim naraštajima hrvatski jezik postupno izumire. Nužno je podizanje svijesti o bogatstvu hrvatskoga jezičnoga sustava i o njegovoj važnosti te uporaba njegovih inačica za koje nije nužna zamjena. Hrvatske inačice treba aktivno upotrebljavati, a ako ih ostali govornici budu često čuli ili čitali, ući će im u uho pa onda i u opću uporabu (Težak, 1999: 151). Babić (2004: 213) također ističe da engleski jezik treba upotrebljavati za međunarodno sporazumijevanje, a hrvatski jezik za sporazumijevanje među Hrvatima. Tek onda se posuđenice koje su potrebne nekomu jeziku mogu razmatrati kao obogaćenje jezika, a ne kao ugroza.

„S jedne je strane potrebno njegovati vlastiti jezik i boriti se protiv nekritičkoga preuzimanja tuđica, koje je često izraz intelektualne lijenosti, pomodarstva i prikrivanja nedostatka pravoga sadržaja zvučnim riječima.” (Sočanac, 1994: 227) No, s druge je strane jezično posuđivanje proces koji je prisutan u svim jezicima kroz čitavu povijest nekoga jezika te je posljedica različitih civilizacijskih i kulturnih dodira (Sočanac, 1994: 227). Stoga bi potpunu čistoću jezika mogla postići jedino izolirana zajednica nekoga naroda, što je u današnje vrijeme razvojem globalizacije, tehnologije i znanosti nemoguće te svakako nije cilj kojem bi neki narod trebao težiti (Sočanac, 1994: 227).

6. Utjecaj engleskoga jezika i kulture na hrvatski jezični sustav

Proteklih nekoliko desetljeća vrlo je zanimljiv predmet istraživanja količina engleskih riječi u hrvatskomu jeziku te postupak prilagodbe engleskih posuđenica pri jezičnom posuđivanju (Filipović, 1990: 15). Jezični nacionalizam i jezični kozmopolitizam su podjednako stari vrijednosni stavovi prema jeziku te su duboko ukorijenjeni u europskoj kulturi (Matasović, 2016: 12) Iako je za hrvatski jezik u tom smislu tipičan jezični nacionalizam i puristički odnos prema stranim elementima, hrvatski je preuzeo mnogo anglizama. Najraniji dosad poznati dodiri između hrvatskoga i engleskoga jezika zabilježeni su potkraj 16. i početkom 17. stoljeća, sukladno tomu Luetić (1997) govori o pomorskim trgovačkim vezama Dubrovnika s Engleskom u navedenom razdoblju. Najznačajniji takvi dodiri smještaju se u 19. stoljeće.

Za većinu europskih jezika, uključujući hrvatski, razdoblje najvećeg utjecaja engleskoga jezika te njegova pojavnost u europskim zemljama započinje u devetnaestom stoljeću. Prije engleskoga, hrvatski je bio podložan snažnim utjecajima ostalih susjednih jezika, poput njemačkoga, talijanskoga te mađarskoga (Sočanac i Nikolić-Hoyt, 2006). Tijekom 19. te početkom 20. stoljeća engleski je jezik za hrvatski narod još uvijek bio nepoznanica. Tada je većina engleskih posuđenica u hrvatski jezik ušla njemačkim posredovanjem. Upravo se francuski i njemački jezik izdvajaju kao jezici posrednici koji su u to vrijeme bili vrlo aktivni u prenošenju engleskih riječi i izraza u europske države i njihove jezike pa se stoga po svojoj ulozi svrstavaju kao prvorazredni jezici posrednici (Filipović, 1986: 190). Svoj je doprinos dao A. Lochmer koji je napisao prvu englesku gramatiku objavljenu u Hrvatskoj 1889. godine te je nakon nekoliko godina, 1906. godine, sastavio prvi englesko-hrvatski rječnik (Filipović, 1980; prema Sočanac i Nikolić-Hoyt, 2006).

Masovna pojava anglizama u hrvatskomu započela je nakon Drugoga svjetskoga rata, a šezdesetih godina prošloga stoljeća engleski postaje prvi i najpopularniji jezik među hrvatskim govornicima te strani jezik koji djeca uče u školama (Sočanac i Nikolić-Hoyt, 2006). Angloamerička pop-kultura bila je vrlo popularna, engleski i američki televizijski sadržaji i prijenosi, časopisi, novine i literatura postali su dostupni svima te su vrlo brzo i lako postali dio života hrvatske populacije (Sočanac i Nikolić-Hoyt, 2006). Upravo zbog velike pojavnosti engleskoga i američkoga sadržaja te njegove velike dostupnosti pojedincima, još od tada, česte su posuđene riječi iz engleskoga jezika koje su se integrirale u hrvatski jezični

sustav i kojima se govornici služe, a sam korpus pokazuje bogatstvo engleskih posuđenica ili anglizama. „U posljednja dva desetljeća, zahvaljujući novim komunikacijskim tehnologijama i naglom porastu prestiža kao jezika globalne komunikacije, engleski utjecaj postaje još jači i raznovrsniji.” (Turk, 2013: 145)

6.1 Razlozi posuđivanja i upotrebe anglizama

Engleske elemente u hrvatskomu među prvima je temeljito istraživao Rudolf Filipović, koji slovi kao utemeljitelj teorije jezika u kontaktu u hrvatskomu jezikoslovlju, a opširan pregled istraživanja hrvatskoga jezika u dodiru donosi Turk (2013: 159-160).

Drljača Margić (2011) navodi nekoliko razloga prekomjernoga posuđivanja i uporabe anglizama u hrvatskomu jeziku. Primarna je svrha posuđivanja svake posuđenice iz jezika davaoca popunjavanje leksičkih praznina u jeziku primaocu. „S obzirom na to da su govornici neprekidno izloženi novim domenama kulturnoga znanja i iskustva, a jezik primalac nema izraza kojim bi imenovao novi predmet ili pojam, posuđuje se i prilagođava riječ stranoga podrijetla, najčešće engleskoga.” (Winford, 2003; prema Drljača Margić, 2011: 58) Posuđeni izrazi, i nakon pronalaska odgovarajućih domaćih inačica, često ostaju u upotrebi zato što ih govornici doživljavaju bliskima, jasnima, konciznima i efektinima.

„Nezaobilazan razlog proširenosti engleskih izraza svakako je i osmoza – stalna izloženost engleskim riječima putem medija, interneta i literature” (Drljača Margić, 2011: 59), a koja je razlog njihove učestale spontane upotrebe. Suvremeni mediji danas su postali najodgovorniji za preveliku uporabu anglizama.

Nadalje, engleske se posuđenice rabe i zbog svoje ekonomičnosti, odnosno ukoliko je anglizam kratak i jednosložan (*brend, hit, look, trend*), utoliko je jednostavniji i lakše ga je zapamtiti od hrvatskih inačica tih izraza koje su višesložne (Drljača Margić, 2011: 59).

Ističe se i privlačnost engleskih izraza, ili kako neki autori tvrde, da uporaba anglizama „daje poseban začim izrečenome” (Gottlieb, 2004; prema Drljača Margić, 2011: 59) te da za razliku od svakodnevnih autohtonih riječi, „engleske riječi asociraju na globalno, moderno, razvijeno i inovativno.” (Drljača Margić, 2011: 59) U današnje vrijeme mnoga se radna mjesta nazivaju engleskim izrazima, možda u želji da se to zanimanje prikaže prestižnijim od drugih ili pak bolje plaćenim (Drljača Margić, 2011: 59). Tako se na hrvatskomu tržištu traže *make-up artist, menadžer, developer* itd. Štoviše, izraze poput *cash and carry, hardware* ili *team building* hrvatski govornici doživljavaju kao atraktivne i „moćne”, a hrvatske zamjene tih izraza često smatraju smiješnima. Prestiž engleskoga jezika

jedan je od nezaobilaznih razloga uporabe anglizama, a ona proizlazi iz potrebe ljudi, i mlađih i starijih naraštaja, da dokažu da su moderni, napredni, naćitani, obrazovani te da su mnogo proputovali (Drljaća Margić, 2011: 61).

„Zbog njihova internacionalnoga statusa anglizme rabe i znanstvenici i stručnjaci na različitim područjima, a i mladi također rabe izraze za koje znaju da ih koriste mladi širom svijeta.” (Drljaća Margić, 2011: 62)

Važan je razlog i zadovoljavanje društvene funkcije jezika i izražavanje identiteta, što opet u najvećoj mjeri dolazi do izražaja među mlađim pojedincima, koji odrastaju kao osobe koje učestalo konzumiraju amerićku kulturu (Drljaća Margić, 2011: 62).

6.2 Anglizmi

Prema Filipoviću *anglizam* ili *anglicizam* jest „svaka rijeć preuzeta iz engleskoga jezika koja oznaćava neki predmet, ideju ili pojam kao sastavne dijelove engleske civilizacije; ona ne mora biti engleskoga porijekla, ali mora biti adaptirana prema sustavu engleskoga jezika i integrirana u engleski rječnik.” (1990: 17) Dakle, anglizmi su prilagođene rijeći koje su integrirane u rječnik hrvatskoga jezika, a valja naglasiti i da one ćine brojniju skupinu te se ponašaju kao „domaće” rijeći (Filipović, 1990: 19). Ćesto su se u literaturi spominjali pojmovi *anglizam* i *anglicizam* kao istoznaćnice, međutim u novije doba u znanosti je prevladao anglizam. U *Velikom rječniku hrvatskoga standardnoga jezika* (2015) s pojma anglicizam, koji se rabio u starijoj literaturi, upućuje se na pojam anglizam.

6.2.1 Internacionalizmi

Među anglizme svrstava se još jedna skupina rijeći nastala u Velikoj Britaniji i Sjedinjenim Amerićkim Državama. Te rijeći oznaćavaju tehnićke termine kojima se imenuju znanstvena otkrića i dostignuća uglednih britanskih ili amerićkih znanstvenika iz razlićitih grana znanosti (Filipović, 1990: 17). Po svom su obliku izvedenice latinskih ili grćkih rijeći, ali su prilagođene tako da se uklapaju u sustav engleskoga jezika (Filipović, 1990: 18). Kako su oblikovane i prvi put upotrijebljene u engleskome jeziku, svrstane su u anglizme, a u mnogim jezicima se po svojoj velikoj rasprostranjenosti oznaćavaju kao internacionalizmi (Filipović, 1990: 18). „To su u prvom redu termini za otkrića u kemiji, fizici, medicini, biologiji i genetici.” (Filipović, 1990: 18) Neki su od primjera internacionalizama: *adrenalin*,

gen, gravitacija, aluminijski, anoda, logaritmi itd. Međutim, mnogi ih autori ne nazivaju anglicizmima, nego isključivo internacionalizmima, tj. europeizmima.

6.3 Sekundarni anglicizmi ili pseudoanglicizmi

U hrvatskomu jezičnomu sustavu, uz anglicizme, postoje i sekundarni anglicizmi ili pseudoanglicizmi koje se također može detaljnije objasniti. Oni za razliku od anglicizama čine manju skupinu, no njihov značaj nije manje bitan. Pseudoanglicizmi su „riječi sastavljene od engleskih elemenata ili od engleskih riječi skraćениh u novi lik, koje nisu preuzete iz engleskoga jer u tom jeziku u takvu liku ne postoje.” (Filipović, 1990: 19) Dakle, u usporedbi s anglicizmima, pseudoanglicizmi su posuđenice u jeziku primaocu koje nisu preuzete iz jezika davaoca, koji je u ovom slučaju engleski, već su oblikovane u jeziku primaocu na nekoliko načina (Filipović, 1990: 19). Kako se sekundarni anglicizmi po svojoj definiciji sastoje od anglicizama, njihova se prilagodba provodi na tri razine: fonološkoj, morfološkoj i semantičkoj (Filipović, 1986: 193). Jedina razlika između anglicizama i sekundarnih anglicizama, koja se pronalazi u procesu prilagodbe, jest u tome što anglicizmi prolaze kroz primarni i sekundarni stupanj prilagodbe, a sekundarni anglicizmi samo kroz sekundarnu prilagodbu (Filipović, 1986: 193). Iz navedenog je vidljivo da su upravo prema sekundarnom stupnju prilagodbe sekundarni anglicizmi ili pseudoanglicizmi dobili naziv.

Pseudoanglicizmi se tvore na tri moguća načina. Prvi način formiranja jest kompozicija. Riječi nastale kompozicijom sastoje se od izvornog anglicizma te sufiksa -man koji se „prilijepi” na anglicizam (Filipović, 1990: 20). Kao primjer poslužiti će riječ *golman*. U hrvatski jezični sustav preuzeta je engleska riječ *goal* te je ona preinakom postala hrvatska riječ *gol*. Ako se na riječ *gol* doda sufiks -man stvara se riječ *golman*, koja ima hrvatsku inačicu *vratar*. Drugi je način derivacija. Riječi koje se tvore derivacijom nastaju na sličan način kao i kompozicijom, samo se dodaju drugi sufiksi, a to su -er i -ist (Filipović, 1990: 20). Od engleske riječi *water polo* dobio se prilagođeni anglicizam *vaterpolo*. Ako na riječ *vaterpolo* dodamo sufiks -ist, tvori se nova riječ koja imenuje igrača vaterpola, a to jest *vaterpolist*. Zadnji način tvorbe pseudoanglicizama jest *elipsa*. Ona se razlikuje od prethodnih dvaju načina tvorbe zbog toga što kod ove promjene riječi gube sufikse. Kada je engleska riječ *boxing* ispustila sufiks -ing, dobio se hrvatski naziv za taj sport, *boks* (Filipović, 1990: 20).

Velik je broj pseudoanglicizama u hrvatskomu korpusu, stoga su oni uvedeni, zabilježeni i analizirani u rječniku (Filipović, 1990: 20). Prijenosom engleskih riječi nastaju anglicizmi, a upotrebom anglicizama tvore se sekundarni anglicizmi po pravilima tvorbe riječi, što se nužno odnosi na prva dva načina formiranja pseudoanglicizama pomoću kompozicije i

derivacije (Filipović, 1990: 20). Tvorba pseudoanglizama pomoću elipse pripada pak drugoj kategoriji, težnji u jeziku te nastojanju da se skraćuju riječi, a pogotovo kada je na kraju sufiks stranoga porijekla (Filipović, 1990: 20).

6.4 Hrvatski ili hrengleski?

Opačić (2006) u svome djelu *Hrvatski u zagradama* iznosi kako je globalizacijska dinamika današnjega suvremenoga i modernoga svijeta dovela do znatnih promjena u hrvatskomu jeziku, koji brojni autori u svojim djelima često nazivaju i hrengleski. Najveću zaslugu tome pripisuje moćnoj tehnologiji, medijima i industriji zabave koji su postali ljudskoj populaciji najbliža svakodnevnica koja kreira i utječe na njihova razmišljanja, postupke pa tako i jezik – „mediji su ti koji danas dizajniraju i mišljenje, i ukus, i potrebe, i moral.” (Opačić, 2006: 5) Mnogi se jezikoslovci slažu s ovom tvrdnjom, a Filipović (1986) upravo masovne medije smatra najvećim i najutjecajnijim posrednikom između jezika davatelja i jezika primatelja koji sudjeluju u procesu jezičnoga posuđivanja. Od svih masovnih medija televizija ima najizraženiju ulogu u najvećem i najobilnijem opskrbljivanju engleskim jezikom (Težak, 2004: 35). Danas se po cijelom svijetu gledaju iste TV serije, emisije, reality showovi, npr. Big Brother, no dok se u hrvatskoj produkciji nije ni pomišljalo na to da se taj naslov nekako prevede na hrvatski jezik, u susjednoj Italiji je barem taj show dobio talijansko ime (Opačić, 2007: 24).

Televizija je najdostupnija, bilo djeci bilo odraslima, te iako pojedinac možda ne gleda pažljivo njezin sadržaj ili pak radi nešto drugo, on „upija” i osluškuje ono što mu televizija poručuje. Čovjek nema svijest o tome koliko ona utječe na njega te na njegov rječnik. Primjerice, „hitrija i uspješnija, ali isto tako nepotrebna, njemačka *bina* ustupa mjesto engleskome *stejdžu* da bi se iz kazališta, glazbe i zabavljaštva u što dublji mrak gurnula pozornica.” (Težak, 2004: 35) Ako se malo bolje obrati pažnja i pozornije osluškuje što razni voditelji govore na gledanim hrvatskim programima, za koje se smatra da su vrlo učeni i u čije riječi velika populacija koja ih sluša vjeruje, često se čuje riječ *backstage*. Ta riječ je u hrvatskomu jeziku toliko nepotrebna i potpuno je iz rječnika istisnula hrvatsku inačicu te riječi – *zapozorje*. U današnje vrijeme je također na velikim glazbenim događanjima, poput *Eurosonga*, čest slučaj da gotovo svi narodi pjevaju pjesmu kojom se predstavljaju na engleskome jeziku. Unatoč tome što se pokazalo da visoko mjesto na takvim događanjima mogu zauzeti pjesme na materinskom jeziku pjevača, rijetko se tko usudi na takav pothvat. Svi hrvatski predstavnici na *Eurosongu*, od 2016. godine pa sve do ove, pjevali su pjesmu na engleskome jeziku. Ove godine se hrvatska grupa *Let 3* odvažila i predstavila Hrvatsku

pjesmom na materinskome jeziku. Usprkos sumnjama brojnih, ostvarili su uspjeh te se plasirali u finale.

Nadalje, mnogo je primjera doslovnoga prevođenja izraza s engleskoga na hrvatski jezik, koji su netočni i za koje postoji bolja hrvatska inačica. Jedan je od njih izraz *na dnevnoj bazi*, doslovan prijevod engleskoga izraza *on a daily basis*, koji je neopravdano zamijenio hrvatske izraze koji označavaju da se nešto događa svakodnevno, iz dana u dan. Slično je i s izrazom *učiniti nekoga sretnim*, preuzetim iz engleskoga prijevoda izraza *make somebody happy*. Prednost bi trebalo dati hrvatskoj inačici – *usrećiti nekoga*. Primjer koji se u društvu često čuo u proteklim trima godinama jest izraz *socijalna distanca*, koji je opet doslovan prijevod engleskoga izraza *social distance*. Socijalnu distancu kao izraz nepravilno je upotrebljavati jer postoji bolja hrvatska inačica, a to je (fizički) razmak.

Opačić iznosi kako je posljednjih godina komunikacija između medija i osoba koje ih koriste i uživaju u njima zbog „(pre)obilja engleskih riječi i izraza ozbiljno narušena i hrli prema nerazumljivosti, a hrvatski jezik prema neprepoznatljivosti.” (2006: 6) Primjeri koji će biti navedeni, a koje je autorica elaborirala u svom djelu, potkrijepit će navedenu tvrdnju.

Kada se spomene riječ *afera*, prvo što padne na pamet jest nešto nelagodno, nekakav neugodan događaj, sukob, nesuglasica, skandal ili sl. Riječ *afera*, koja je u hrvatskomu jeziku potpuno prilagođena, preuzeta je iz francuskoga jezika (franc. *affaire*) te ona ne mora nužno simbolizirati nešto negativno. Njezino značenje povezuje se i s poslom, zanimanjem. Opačić (2006: 9) je zapazila da se iz novina, točnije Jutarnjeg lista, saznaje za novo značenje afere u Hrvata. Ono je, naravno, preuzeto iz engleskoga jezika, iz izraza *have an affair*, što u prijevodu znači imati ljubavnu vezu (Opačić, 2006: 9). Od tada se pri svakom upitu upućenom nekom pojedincu o aferi na njegovu licu može vidjeti nelagoda i iznenađenje jer se svi vode tim da je riječ *afera* preuzeta iz engleskoga, a ona je za većinu govornika obilježena jako negativno.

Riječ *šport* je, kao i riječ *štrajk*, izravno preuzeta iz njemačkoga jezika. Međutim, u današnje se vrijeme rijetko čuje koga da se bavi *športom*. Oblik *sport* je potpuno prevladao među hrvatskim govornicima, najvećim dijelom zbog toga što se ta imenica na engleskome izgovara kao *sport* te većina odmah vjeruje kako je posuđena i u hrvatski jezik prihvaćena od „moćnih” Engleza, a tako se potvrđuje „vjernost nepovredivome engleskome uzoru.” (Težak, 2004: 36) Tako se potvrda za oba oblika, i *sport* i *šport*, može naći u različitim hrvatskim rječnicima, npr. u *Velikome rječniku hrvatskoga standardnoga jezika* (2015). Međutim, već tu dolazi do nelogičnosti. Svoju vjernost engleskome jeziku *anglozajubljenici* ne potvrđuju zamjenom *štrajka* *štrajkom* (*strike*) niti zamjenom *štoperice* *štopericom* (*stop-watch*) te se

upravo tako uviđa kako ima brojnih nedosljednosti u „presađivanju” engleskih riječi u hrvatski jezik (Težak, 2004: 36).

Nadalje, valja razmotriti zašto se u hrvatskomu jeziku u razgovoru kaže *tramvaj*, *hokej*, *vaterpolo*, *golman*, a ne *tremvej*, *hoki*, *voterpolo* i *golmen*?

Do odgovara na to pitanje doći će se usporedbom riječi *golman* i *biznismen*. Riječ *golman* u hrvatski je jezik stigla kad se slijedilo pismo, točnije u vrijeme kada su se informacije širile pisanim putem (novinama ili knjigama). U to vrijeme izgovor se nije čuo, a često ni znao te se zbog toga ova riječ izgovara *golman*, a ne *golmen*. S druge strane, *biznismen* je novija riječ koja je iz engleskoga jezika preuzeta u vrijeme kada se informacije prenose slušnim medijima, najčešće televizijom (Opačić, 2006). U današnjem modernom, tehnološkom vremenu gledaju se engleski filmovi i serije te tako savršeno čuje izgovor neke riječi, ali izvorno pisanje rijetko tko zna. Nakon analize ovih dviju riječi zaključuje se kako su riječi *tramvaj*, *hokej* i *vaterpolo*, isto kao i *golman*, posuđene iz engleskoga jezika i prilagođene u hrvatski jezični sustav znatno ranije, kada je dominirala i na snazi bila grafijska prilagodba posuđenica u jezik primalac. Riječ *tramvaj* je preuzeta iz engleskoga jezika u obliku *tramway*. U hrvatskoj abecedi ne postoji dvostruko ve ni ipsilon pa su ta slova zamijenjena najbližima u hrvatskomu jeziku, a to su v i j. Isti je slučaj i s riječima *hokej* i *vaterpolo*.

Dakle, kroz ove primjere vidi se razlika u vremenu i načinu posuđivanja i prilagođavanja posuđenica hrvatskomu jezičnomu sustavu. Neke odražavaju vrijeme kada su se sve informacije prenosile isključivo pisano (novinama, knjigama, časopisom, literaturom), dok druge pripadaju dobu razvitka tehnologije gdje dominiraju televizija i drugi mediji. U takvom smo vremenu i danas gdje, svjesno ili nesvjesno, čujemo izgovor određene riječi često ne razmišljajući o njezinu izvornom pisanom zapisu te ona kao takva ulazi u naš rječnik.

6.5 Utjecaj anglizama na hrvatski jezik na sintaktičkoj razini

Najjači se utjecaj anglizama na hrvatski jezik pronalazi u području sintakse (Težak, 2004: 39). Odjednom ulogu pridjeva dominantno preuzimaju imenice. Tako se, na primjer, do sada festival u Puli nazivao *Pulski filmski festival* ili *Filmski festival u Puli*, no organizatori su u posljednje vrijeme festival odlučili nazvati *Pula Film Festival*. Isto je i s *Motovunskim filmskim festivalom* koji se danas bez neke pretežne zabrinutosti naziva *Motovun Film*

Festival. Međutim, na veliku žalost, to nisu jedini primjeri. Umjesto *teniske škole*, mladi ljudi i djeca danas pohađaju *školu tenisa* ili *tenis školu*, a veliki ljubitelji kave ne piju *instantne kave*, već *instant kavu*. Nadalje, kako navodi Opačić (2006: 55), često i ostala događanja diljem Hrvatske imaju naziv koji čini sklop engleskih utjecaja. Tako se u Zagrebu održava *Fashion Week Zagreb* ili pak malo doraden *Zagreb fashion week*, ali i ljubitelji automobila mogu posjetiti *Audi fashion week* (Opačić, 2006: 56). Gotovo sva događanja ili natjecanja imaju engleski naziv, koji je potpuno nadjačao hrvatske izvorne nazive te iz upotrebe izbacio pridjeve kao dodatke imenicima, koji su inače svojstveni hrvatskome jeziku (*Cro Race – Tour of Croatia*, *Croatian drift challenge*, *Yacht Week* itd.).

6.6 Najčešći anglizmi u jeziku mladih govornika hrvatskoga jezika

Osluškujući najčešće mlađu populaciju, primijetit će se obilje anglizama koji su se danas toliko uvriježili u hrvatskomu jeziku da se stvara kolektivno mišljenje da bilo kakva zamjena nije moguća te da za te posuđenice ne postoji hrvatska inačica. Često se pri upitu za hrvatsku zamjenu određenog anglizma govornici hrvatskoga zamisle, ne znaju odgovor te su nemoćni u izbacivanju anglizama iz vlastitoga rječnika poput: *Sve je OK, samo budi cool, Imaš dobar outfit, Daj mi jedan hint, Idemo u shopping za vrlo važan event* itd. „Mediji često idu korak dalje, pa na engleske korijene dodaju hrvatske sufikse, a tako se dobiju hibridne riječi: *lajkati, šerati i guglati*.” (Ćurković i sur., 2017: 1)

Zašto su engleske riječi i pokrate toliko primamljive novijim naraštajima? Mediji i idoli mladih, koji svoj sadržaj prikazuju mladima preko medija, prepuni su engleskih govornih izraza, nerijetko i sintagma, a djeca i učenici poput spužvi upijaju ono što mediji emitiraju te uklapaju takve riječi i izraze u svoj rječnik. Dosad su se riječi iz drugih jezika posuđivale samo kada nije postojala dobra hrvatska zamjena, međutim onedavno anglizmi ulaze u hrvatski jezični sustav kao pomodni uvoz za pojmove za koje postoji hrvatska inačica (Ćurković i sur., 2017: 11).

Neki su od najčešćih anglizama u govoru mladih: *blog* (hrvatska inačica- internetski dnevnik), *bullying* (vršnjačko nasilje), *e-mail* (elektronička pošta), *brainstorming* (razmjena ideja, oluja ideja), *shopping* (kupovina, kupnja), *link* (poveznica), *celebrity* (poznata, slavna osoba), *event* (događaj, događanje), *shopping centar* (trgovački centar), *party* (zabava, proslava), *web-stranica* (mrežna stranica) itd. Patekar (2019: 160-161) navodi kako se govornicima hrvatskoga jezika mnoge hrvatske inačice za određene anglizme čine nedostatnom zamjenom ili im pak zvuče smiješno. Tako se internetski dnevnik pokazao

nedostatnom zamjenom za *blog*, a za hrvatske inačice slikokaz za anglizam *slide*, *slajd* te višezadaćnost za anglizam *multitasking* mnogi govornici smatraju da ne postoje, da su smiješne te da ih drugi ne bi shvatili ozbiljno kada bi se njima služili. Kao razloge učestalijega korištenja i prihvatljivosti anglizama umjesto hrvatskih zamjena navode se tvrdnje: „Prve mi padnu na pamet jer se često koriste, češće nego hrvatske inačice...Te engleske riječi su sveprisutne i nailazim na njih svakodnevno, a i usvojene su u hrvatskomu jeziku kao da su dio njega... Svi razumiju što želim reći, kratko i jasno...Današnja mladež jedino poznaje termine na engleskome jeziku, a ako hoćete biti razumljivi morate govoriti njihovim jezikom.” (Patekar, 2019: 164-165) Također, navodi se da je uporaba anglizama stvar navike te da je jedan od razloga i stalna izloženost engleskomu jeziku preko raznih medija (televizija, društvene mreže, emisije, internetske stranice, filmovi) (Patekar, 2019: 166).

Navedeni anglizmi toliko su često upotrebljavani da su hrvatske inačice zaboravljene. Ako se svatko osvrne oko sebe, može pronaći primjere anglizama na svakom koraku, bilo u raznim medijima (*Fashion Week Zagreb*) ili kao nazive trgovina (čest je slučaj da se trgovački centri nazivaju engleskim nazivima, primjerice na širem splitskom području to su – *Mall of Split*, *City Center One*, *Salona Mall*, *Stop Shop*, *Spot Point*). Može se sa sigurnošću reći da su mlađe populacije najčešći korisnici raznih anglizama, a zbog njihove velike učestalosti i pojavnosti u govoru njima se počinju služiti i stariji naraštaji. Stoga ne treba čuditi ako se komu kaže *sori* umjesto *oprosti*, ako tko voli *čilanje* s prijateljima i *čilati* nakon posla, ako izbije *fajt* među navijačima nogometnoga kluba te ako se *hejta* ili *lajka* nekoga ili nešto.

Nadalje, zbog razvitka moderne tehnologije u današnje je vrijeme komunikacija licem u lice između osoba zamijenjena virtualnom komunikacijom. Pri toj pisanoj komunikaciji najčešće preko mobilnih uređaja mladi se često koriste akronimima, odnosno pokratama. Te su pokrate izvorni engleski izrazi, a njima se služe kako bi ubrzali i slanje i primanje poruka te kao diskursne oznake. Pokrate koje se najučestalije upotrebljavaju jesu: OK, OMG, BFF, LOL, TNX, BTW, ASAP, JK itd. Najčešće se upotrebljava pokrata OK, kojom se svakodnevno služe gotovo svi naraštaji, bilo u pisanoj ili govornoj komunikaciji. Ćurković i sur. (2017: 7) navode da se adolescenti najčešće služe pokratama zbog toga što je to brže, više im vremena treba dok ispišu cijelu riječ na hrvatskomu jeziku, svi se koriste njima te se onda njihovom uporabom pojedinac lakše uklopi u društvo, a nekima je to zabavno, stvar navike te se vole koristiti engleskim jezikom.

Tablica 1. Objašnjenje značenja engleskih akronima

AKRONIMI	ZNAČENJE	HRVATSKI PRIJEVOD
JK	Just kidding	Samo se šalim
LOL	Laugh out loud	Grohotom se smijem
BTW	By the way	Usput
OMG	Oh, my God	O, moj Bože
BFF	Best friends forever	Najbolji prijatelji zauvijek
OK	Okay	U redu
TNX	Thank you	Hvala, hvala ti

6.7 Anglizmi u djece vrtićke dobi

Slušajući različite dječje razgovore u ovoj pedagoškoj godini tijekom prakse u splitskim vrtićima, analizirala sam pojavljuju li se anglizmi u usmenom izražavanju kod djece vrtićke dobi. Uočena je njihova mnogobrojnost u govoru djece od jasličke do predškolske dobi.

Pritom je katkad riječ o uporabi isključivo stranih, u ovom slučaju engleskih riječi koje djeca spontano uklapaju u hrvatske rečenice ili katkad pojedini razgovori na hrvatskom prerastaju u dvojezične jer se djeca uključuju s odgovorima na engleskome jeziku. Na primjer, trogodišnje dijete se odgajateljici obraća s: *Teto, može meni još jedan cake?*, gdje je vidljiva uporaba engleske riječi unatoč poznatoj hrvatskoj inačici te riječi – *kolač*. Nadalje, često su korišteni stihovi određenih engleskih pjesama s čijim prijevodom i značenjem djeca većinom nisu upoznata (četverogodišnje dijete – *Let`s go to the beach*) ili izrazi poput *Oh, my God* i *Thank you so much* s čijim su značenjem djeca itekako upoznata te čija je uporaba svakodnevna.

Zabilježeni su i sljedeći primjeri: *Možeš li mi dodati malo glitera?*, *Ajde jedan smajl*, *Sori, nije bilo namjerno*. Također, gotovo svaki crtić, igračka ili lik iz crtića ima englesko ime: *Paw Patrol*, *Monster*, *Wednesday*, *Unicorn*, *Pepa Pig*, *Cocomelon*, *lutkice LOL* itd. Popularne *lutkice LOL* djeca ne nazivaju *el-o-el* kako bi bilo ispravno prema engleskome, nego ih prilagode kao da su hrvatske i govore *lolice*. Iako se za neke od navedenih primjera upotrebljavaju i hrvatski izrazi (*Pseća ophodnja*, *Jednorog*, *Čudovište*), djeca se češće služe stranim nazivima (*Jako volim gledati crtić Paw Patrol, a najdraži psić mi je Sky; Teto, jučer*

sam slavila rođendan, a torta mi je bila na unicorna.). Iz toga se može zaključiti da djeca anglizme uklapaju u svoj izričaj i ponašaju se prema njima kao prema dijelu vlastita jezika.

U vrtićima treba njegovati i jezičnu raznolikost, no valjalo bi voditi računa i o materinskom, u ovom slučaju hrvatskom jeziku.

7. Zaključak

Međusobni utjecaj naroda, time i jezika kojima se ti narodi sporazumijevaju, jest neizbježan. Tijekom povijesti bio je prisutan kroz teritorijalna osvajanja, kolonizacije, migracije, kulturu, a danas kroz globalizaciju te razvoj tehnologije i znanosti. Svi su narodi u današnje vrijeme međusobno povezani te je čest slučaj da zbog praznine u svome jezičnome sustavu pri imenovanju neke pojave, predmeta i slično, govornici jednoga naroda posude izraze od drugoga te ih prilagode svomu jezičnomu sustavu. Postavlja se pitanje gdje je granica između popunjavanja leksičkih praznina i prekomjerne i stalne uporabe posuđenica, te samim time „guranja pod tepih” hrvatskih inačica tih izraza.

Najveći utjecaj na hrvatski jezik i kulturu u suvremeno doba imaju engleski jezik i američka kultura. U današnje vrijeme suvremeni mediji omogućavaju preveliku „opskrbljenost” svakoga pojedinca, i djeteta i odrasloga čovjeka, nizom anglizama. Mnogima su engleski izrazi privlačniji, asociraju na nešto moderno, inovativno i razvijeno, a pri njihovoj upotrebi govornici smatraju da se njihov govor doživljava efektivnijim, moćnijim i jasnijim. Razočaravajuće je da se pri upitu za hrvatsku inačicu određenog anglizma ljudi zamisle, ne znaju odgovor te su nemoćni u izbacivanju anglizama iz vlastitoga rječnika. Također, mnogima od njih hrvatske zamjene zvuče smiješne, nepostojeće te imaju stav da ih nitko ne bi razumio kad bi se njima služili u govoru, čime ne poštuju ni vrijednost materinskoga, hrvatskoga jezika.

U hrvatskomu jeziku oduvijek je bila izražena težnja za jezičnim čistunstvom. Nužno je podizanje svijesti o bogatstvu hrvatskoga jezičnoga sustava i o njegovoj važnosti te aktivna uporaba njegovih inačica za koje nije nužna zamjena jer ako ih ostali govornici često budu čuli u razgovoru ili čitali u literaturi, ući će im prvotno u uho pa onda i u opću uporabu. Domaća riječ i posuđenica ne trebaju jedna drugu potiskivati. Od jezika davaoca trebaju se posuđivati samo one posuđenice koje su uistinu potrebne, a hrvatski jezik njegovati, koristiti se njegovim bogatim rječnikom te ga tako očuvati za buduće naraštaje.

Literatura

- Babić, S. (2004). *Hrvanija hrvatskoga: hrvatski u koštacu sa srpskim i u klinču s engleskim*, Zagreb: Školska knjiga.
- Babić, S. (1986). *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku: nacrt za gramatiku*. Zagreb: JAZU
- Barić, E. i Hudeček L. (1999). *Hrvatski jezični savjetnik*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
- Ćurković, N., Grbaš Jakšić, D. i Garić, A. (2017). Kako učenici osnovne škole upotrebljavaju engleske riječi i pokrate. *Hrvatski jezik: znanstveno-popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika*, 4 (1), 1-11.
- Drljača Margić, B. (2009). Latentno posuđivanje u hrvatskome i drugim jezicima – posljedice i otpori. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 35, 53-71.
- Drljača Margić, B. (2011). Leksički paralelizam: Je li opravdano govoriti o nepotrebnim posuđenicama (engleskog podrijetla)? *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, 23(1), 53-66.
- Filipović, R. (1986). *Teorija jezika u kontaktu: uvod u lingvistiku jezičnih dodira*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti
- Filipović, R. (1990). *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: porijeklo, razvoj, značenje*. Zagreb: JAZU.
- Jojić, L. (2015). *Veliki rječnik hrvatskoga standardnoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Katičić, R. (1973). O purizmu. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnoga jezika*, 21(3-4), 84-90.
- Kovačec, A. (2004). Izazovi globalizacije i hrvatski jezični standard. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnoga jezika*, 51(2), 60-66.
- Luetić, J. (1977). 'English Mariners and Ships in Seventeenth Century Dubrovnik'. u: Filipović, Rudolf, ur. (1977): *Dubrovnik's Relations with England* – Zagreb: Faculty of Philosophy., str. 217-236.
- Matasović, R. (2016). *Lingvistička povijest Europe*. Zagreb: Matica hrvatska.

- Opačić, N. (2006). *Hrvatski u zagradama: globalizacijske jezične stranputice*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Opačić, N. (2007). Prodor engleskih riječi u hrvatski jezik. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, 54(1), 22-27.
- Patekar, J. (2019). Prihvatljivost prevedenica kao zamjena za anglizme. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, 31(2), 143-179.
- Sočanac, L. (1994). O nekim anglicizmima i pseudoanglicizmima u rječnicima hrvatskoga književnog jezika. *Filologija*, (22-23), 225-228.
- Sočanac, L. i Nikolić-Hoyt, A. (2006). English in Croatia: Past and Present. U: Rudolf Muhr (ur.) *Innovation und Kontinuität in Sprache und Kommunikation verschiedener Sprachkulturen./Innovation and Continuity in Language and Communication of different Language Cultures..* Wien, Peter Lang Verlag, str. 305-322. (dostupno i na https://www.inst.at/trans/16Nr/01_4/socanac_nikolic-hoyt16.htm)
- Težak, S. (1999). *Hrvatski naš (ne)zaboravljeni*, Zagreb: Tipex.
- Težak, S. (2004). *Hrvatski naš (ne)podobni*, Zagreb: Školske novine.
- Thomas, G. (1991). *Linguistic purism*. Longman Publishing Group.
- Turk, M. (2013). *Jezično kalkiranje u teoriji i praksi: prilog lingvistici jezičnih dodira*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- Turk, M. (1996). Jezični purizam. *Fluminensia*, 8 (1-2), 63-79.

Mrežni izvori:

<http://struna.ihjj.hr/naziv/intimno-posudjivanje/54002/> (pristupljeno 18. lipnja 2023.)

<http://struna.ihjj.hr/naziv/kulturno-posudjivanje/54003/#naziv> (pristupljeno 18. lipnja 2023.)

Sažetak

Jezično posuđivanje prisutno je u svim jezicima kao posljedica različitih civilizacijskih i kulturnih dodira. U radu se navodi shvaćanje jezika u dodiru i prikazuje rasprava o pojmu miješanja jezika te se detaljno prikazuje pojam jezičnoga posuđivanja. Ističu se razlozi koji su uzrok njegove pojavnosti, njegove vrste i kategorije.

Potom se detaljnije analizira utjecaj engleskoga jezika i američke kulture na hrvatski jezični sustav, sve od početne povijesne točke do danas. Izdvajaju se razlozi tolike popularnosti, posuđivanja i uporabe anglizama, a navedeni su i primjeri iz svakodnevne jezične prakse. Prikazom dosadašnjih istraživanja istaknuti su primjeri najčešće upotrebljivanih anglizama i akronima u jeziku mladih. Istaknuti su i primjeri uporabe anglizama u jezičnoj praksi djece vrtićke dobi.

Danas je u hrvatskomu jezičnomu sustavu broj posuđenica izniman. Posuđivanje je 'neumoran' proces koji je neprestano prisutan u svakom jeziku te će do posuđivanja riječi između dvaju jezika uvijek doći. Stoga treba naći dobar omjer između potrebnih i nepotrebnih posuđenica te njegovati materinski hrvatski jezik čuvajući ga tako za nove naraštaje.

Ključne riječi: anglizmi, jezično posuđivanje, jezično čišćenje

Language Borrowing

Abstract

Language borrowing is present in all languages as a result of various civilizational and cultural contacts. The work mentions the understanding of language in contact and presents a discussion on the concept of language mixing, and the concept of language borrowing is presented in detail. The reasons for its occurrence, its types and categories are highlighted.

The influence of the English language and American culture on the Croatian language system is then analyzed in more detail, from the initial historical point to the present day. The reasons for such popularity, borrowing and use of anglicisms are highlighted, and examples from everyday language practice are given. The presentation of previous research highlights examples of most commonly used anglicisms and acronyms in the language of young people. Examples of the use of anglicisms in the language practice of kindergarten children are also highlighted.

Today, the number of loanwords in the Croatian language system is exceptional. Borrowing is a 'tireless' process that is constantly present in every language, and the borrowing of words between two languages will always occur. Therefore, it is necessary to find a good balance between necessary and unnecessary loanwords and nurture the native Croatian language, thus preserving it for new generations.

Keywords: anglicisms, language borrowing, language purity

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Anni Samardžić, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce ranog i pedagoškog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 6. srpnja 2023.

Potpis

**Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)**

Student/ica: Anni Samardžić

Naslov rada: Jezično posuđivanje

Znanstveno područje i polje: humanističke znanosti, filologija

Vrsta rada: završni rad

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
Anđela Milinović Hrge, doc. dr. sc.

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
/

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
Tea Tereza Vidović Schreiber, doc. dr. sc.
Ivana Odža, doc. dr. sc.
Anđela Milinović Hrge, doc. dr. sc.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 6. srpnja. 2023.

Potpis studenta/studentice:

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.